



Universiteit  
Leiden  
The Netherlands

## **Drift en koers : de levens van Hilda Verwey-Jonker (1908-2004)**

Steen, M.W.F. van der

### **Citation**

Steen, M. W. F. van der. (2011, February 24). *Drift en koers : de levens van Hilda Verwey-Jonker (1908-2004)*. Bert Bakker, Amsterdam.  
Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/16533>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/16533>

**Note:** To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Drift en koers



Margit van der Steen

# DRIFT EN KOERS

De levens van Hilda Verwey-Jonker (1908-2004)

## PROEFSCHRIFT

*ter verkrijging van de graad van  
Doctor aan de Universiteit Leiden,  
op gezag van  
Rector Magnificus prof. mr. P.F. van der Heijden,  
volgens besluit van het College voor Promoties  
te verdedigen op  
donderdag 24 februari 2011 klokke 16.15 uur  
door Margaretha Wilhelmina Francisca van der Steen  
geboren te Helden-Panningen in 1961*

Promotor  
Prof. dr. Henk te Velde

College voor Promoties:  
Dr. Dennis Bos  
Prof. dr. Mineke Bosch (Rijksuniversiteit Groningen)  
Prof. dr. Hans Boutellier (Vrije Universiteit Amsterdam)  
Prof. dr. Leo Lucassen  
Dr. Anneke Ribberink (Vrije Universiteit Amsterdam)

Van dit proefschrift is ook een handelseditie verschenen bij Uitgeverij  
Bert Bakker te Amsterdam onder ISBN 978 90 351 3379 2

Deze uitgave is mede mogelijk gemaakt dankzij financiële steun van  
Fonds Bijzondere Journalistieke Projecten ([www.fondsbjp.nl](http://www.fondsbjp.nl))  
SER/ Stichting Instituut GAK  
SNS REAAL Fonds  
Stichting Democratie en Media  
Stichting De Born

*'De roeping van de mens is mens te zijn'*

MULTATULI

*'she had a great variety of selves to call upon,  
far more than we have been able to find room for,  
since a biography is considered complete  
if it merely accounts for six or seven selves,  
whereas a person may have as many thousand.'*

VIRGINIA WOOLF, *Orlando*



# Inhoud

- Proloog. ‘Wie bent u ten diepste?’ 11
- I DRIFT (1908-1945)
- 1 Leven en dood 27  
Markante ouders 27  
De jonge Hilda 33  
Een aangekondigde dood 41  
Toekomstdromen 47
- 2 ‘Hilda, wat moet jij worden?’ 52  
Studentenleven 52  
Keuze voor het socialisme 55  
Radicalisering 64  
Verloofd 71  
Tussen vrije mensen 77  
Eerste doctoraalexamen sociologie in Nederland 85
- 3 ‘Het socialisme is alles’ 94  
Kenteringsocialisten willen vernieuwing 94  
Passie voor het socialisme 102  
Allochtoon in Eindhoven 106  
Moederschap 113  
Lokale politiek 119



- 4 Grote idealen en realistische plannen 124
  - Nieuw elan in de sociaaldemocratie 124
  - Partijprominent 130
  - De strijd tegen het fascisme 136
  - Opvang joodse vluchtelingen 145
  
- 5 Bezetting en bevrijding 151
  - Politiek 151
  - Verzet 155
  - Gezinsleven 163
  - Bevrijding 165
  
- 6 1945: Annus horribilis 171
  - Politieke vernieuwing 171
  - Machtsstrijd in het bevrijde zuiden 175
  - Bij de koningin 181
  - Eerste vrouwelijke minister? 186
  - Het 'geheim adres' ligt op straat 190
  - 'Ik heb de Partij van de Arbeid helpen oprichten' 199
  - 'Het is maar een vrouw' 204

## II KOERS (1946-1972)

- 7 Keerpunt 213
  - Voorwaarts 213
  - Onderzoek voor de samenleving 215
  - Eindeloos vergaderen 223
  
- 8 'Une femme qui prend la parole en public, est une femme publique' 233
  - Naar de Verenigde Naties 233
  - Op kritische afstand van de partij 244
  - Presidentie van een pressiegroep 251
  - Lipsticks en poederdozen 259
  - Doorbraak in de vrouwenzaak 264

- 9 'Displaced persons' in de wereldpolitiek 271
  - Lotgevallen van de familie Schwarz 271
  - Een internationaal plan voor de 'ontwortelden' 273
  - De socioloog en de vluchtelingen 284
  - 'Netherlands woman quits Refugee Group' 287
  
- 10 Van kameraadschap tot Broederschap 293
  - Vrijzinnigheid als leidraad 293
  - Geloof en politiek 295
  - Partij en gemeenteraad 301
  - De Eerste Kamer en de Molukkers 305
  
- 11 Het persoonlijke is publiek 310
  - Werken is leven en leven is werken 310
  - Dure mantelpakken en een ijzeren gestel 312
  - Scènes uit een huwelijk 315
  - Gezinsleven 323
  - Het politieke is persoonlijk 330
  
- 12 Achter de gesloten deuren van de SER 336
  - Het geheim van de SER 336
  - De socioloog, de gevestigden en de nieuwkomers 344
  - 'Mijnheer de voorzitter, mevrouw, mijne heren' 352
  - De strijd om de gezelligheid in huis 361
  - De legitimiteit van de SER 372
  - 'Socioloog moet wijken voor vrouw' 374
  
- III AUTORITEIT (1973-2004)
  
- 13 Spraakmakend intellectueel 381
  - Botsende generaties 381
  - Onder sociologen 385
  - Socioloog in de politiek 390
  - Veelzijdig socioloog 395
  - De emancipatie van de mens 398
  - De uitvinding van de allochtonen 405

- 14 Strijdbaar tot het laatst 417  
Verlies en geluk 417  
Grijze panter 426  
Oude mensen mogen niet zeuren 437  
Verguisd en gelauwerd 440  
'Strijdbaar tot het einde van haar leven' 447

Epiloog. Vrouwen mogen niet vechten 457

Verantwoording 469

Noten 471

Bibliografie Hilda Verwey-Jonker 544

Geraadpleegde archieven 561

Geraadpleegde websites 563

Interviews en mededelingen 564

Geraadpleegde literatuur 566

Documentaires 580

Selectie interviews met Hilda Verwey-Jonker 581

Recensies *Er moet een vrouw in* 584

Lijst met afkortingen 585

Verantwoording beeldmateriaal 587

Personenregister 588

Woord van dank 595

Over de auteur 597

English Summary 599

Stellingen 613